

ENRIC LARREULA

«El català, de fet, ja s'ha extingit»

Cantautor als orígens –encara manté una certa retirada a Georges Moustaki–, lingüista, professor, escriptor, amb una extensíssima obra publicada, sobretot, dedicada als infants. Enric Larreula ha patit sempre per la llengua. Aquesta preocupació va donar peu a un dels seus assaigs més coneguts *Dolor de llengua*. El dolor es manté. Per això ha estat l'impulsor del manifest que tant ha fet parlar aquests dies. Però ell sembla viure al marge de l'acidesa. Quan parla ho fa amb senzillesa, alegria i bondat. En un estat de pau que l'allunya del “fonamentalisme” amb què alguns l'han albardat sense conèixer-lo.

—En teoria vivim dins un procés constituent en què s'ha d'abordar tot allò que fa referència a la definició d'un nou Estat català, però s'han imposat les opinions que demanen deixar de costat, excloure'n, l'estatus de la llengua catalana i, sobretot, el de la castellana...

—És possible que hagi estat inoportú traure aquest manifest, però és molt més inoportú, sense tenir un coneixement ampli sobre la situació lingüística del nostre país, començar a regalar cooficialitats alegrement. Què pretenen els polítics regalant cooficialitats? Perpetuar el procés de substitució? Els que s'han precipitat són ells. És això el que ens ha mobilitzat. Nosaltres pensàvem abordar tota aquesta qüestió de manera discreta, però, clar, quan veus que comencen a regalar cooficialitats, i que ja ho donen per fet, i que ho veuen tan indiscutible i tot plegat, hem pensat que havíem de dir la nostra. Perquè aquí hi ha gent que

La publicació del manifest “Per un veritable procés de normalització lingüística a la Catalunya independent” ha trencat la treva. La pausa que es van adjudicar i exigir la majoria dels sectors i els partits independentistes per evitar un debat “estèril en aquests moments i que pot pertorbar la unitat necessària per arribar a l'Estat català”. Crítiques desbocades i editorials tremendistes s'han bolcat sobre els escriptors, els lingüistes i els professors que l'han signat. Se'ls ha dit “racistes” i “fomentalistes”. Però els fonamentalistes alterats són uns altres. Els habituals.

*Entrevista de Vicent Sanchis
Fotografies de Jordi Play*

no entenen res i que ja estan pontificant sobre coses que, un cop n'has creat el precedent, serà molt difícil tirar enrere, perquè hauràs creat uns drets adquirits, unes expectatives, o vés a saber què.

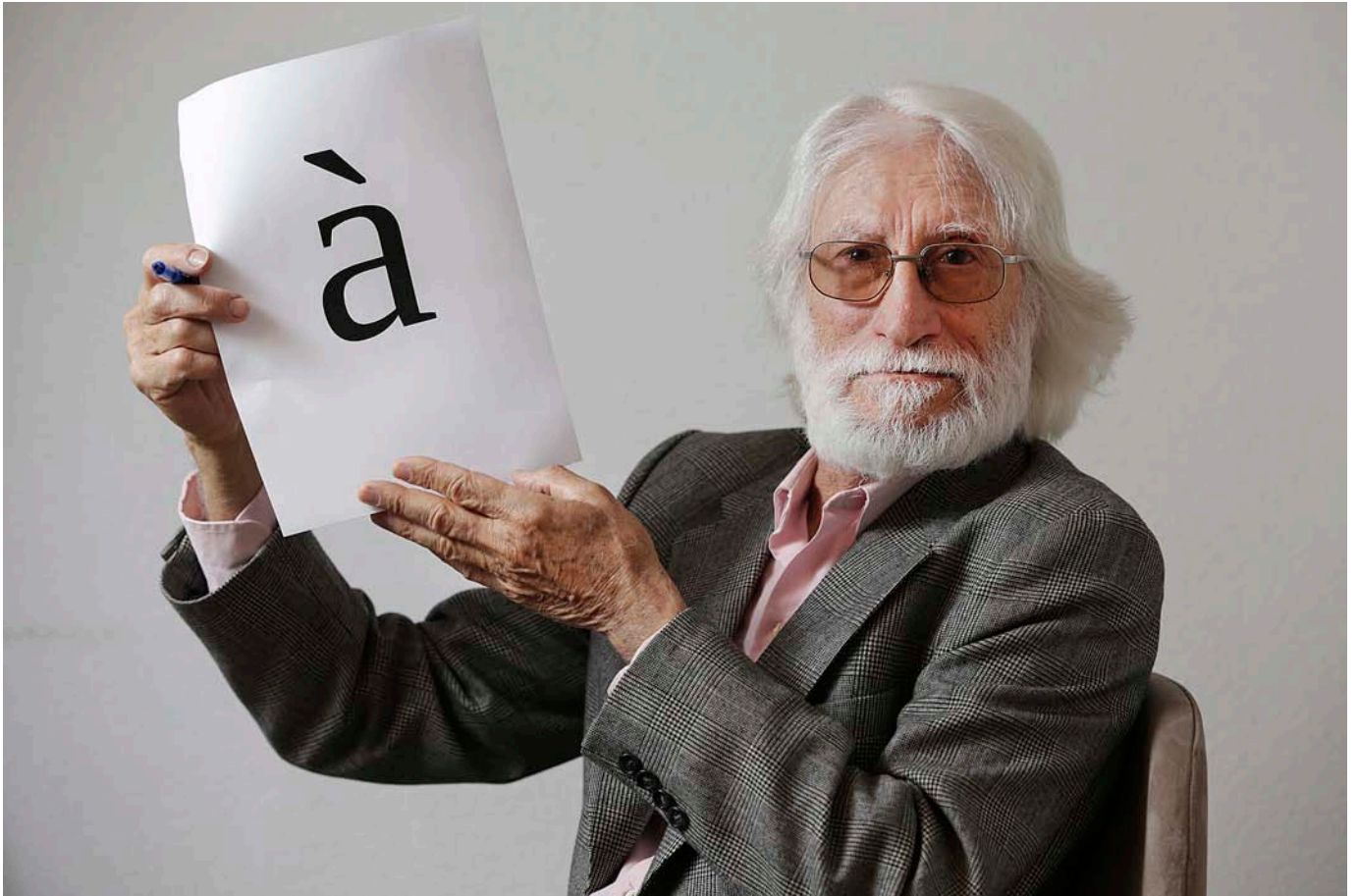
—Però s'ha fet un gran esforç per unir en tot aquest procés, en l'anhel d'un Estat independent, gent castellanoparlant. Mire, per exemple, el cas de Súmate. Alguna d'aquesta gent quan

senten parlar de l'estatus del castellà en un Estat català s'inquieten.

—És possible que puguin perdre algunes persones, fins i tot moltes, però també hem de considerar que en podem guanyar moltes altres. Nosaltres partim d'un altre punt de vista. No hem de tenir por dels castellanoparlants. Són gent com nosaltres. I algú els ho ha d'explicar una mica, perquè ningú no els ha explicat mai tot això. M'he passat la vida fent classes, tinc molts alumnes d'origen castellanoparlant. Quan els expliques quina és la situació, què és el que volem, la gent ho entén. Home, n'hi ha que no, n'hi ha que no ho entendran mai. Ni això ni altres coses. Però crec que aquesta por tremenda, terrible, que fa creure que els castellanoparlants no ens entendran... Home, no estem en contra d'ells. Estem per crear un país amb llibertat, on la seva llengua quedi assegurada. Crec que quan els ho expliques, quan els arguments quina és la situació, quin procés de substitució patim i com es pot incrementar en les pròximes generacions fins a fer-se totalment irreversible, la gent ho entén perfectament.

—Aquestes reflexions que vostès fan al manifest són la continuació de les que van començar en la dècada dels seixanta sociolingüistes com Lluís Vicent Aracil, Rafael Lluís Ninyoles o Francesc Vallverdú. Tot aquest procés de substitució ja es va denunciar en aquells moments. Han passat cinquanta anys. Seguim igual?

—Les pitjors previsions han anat complint-se més de pressa del que ens pensàvem. No ens enganyem. Qui podia preveure fa cinquanta anys que Catalunya, el Principat de Catalunya,



absorbiria un milió i mig de persones en deu anys? Persones que no parlen català, que parlen altres llengües. Tot això no era previsible. Prou feina teníem anant ensenyant la llengua, fent que la usessin els que ja hi eren, que ja era difícil perquè es pensaven que no calia usar-la perquè no era necessari... Llavors t'arriba molta gent. Si tens un país normal, tens els elements per fer-hi front, però si no, com és el cas, tot es fa molt més difícil. S'ha precipitat el procés de substitució. Això abans no era previsible.

—Però hi ha gent de bona fe, que ho diu amb tota la bona intenció del món, i que considera que estem millor que mai.

—En quin aspecte?

—Lingüístic. Estrictament pel que fa a la salut de la llengua catalana.

—Si parlem de coneixement de la llengua, sí. La coneixem perquè s'ensenyava a l'escola, on abans no s'ensenyava. Hi ha més gent que mai que la sap. Ara, el percentatge de parlants ha baixat com mai. Ara estem al voltant del 30 per cent. Tots els estudis sociolingüístics que

s'han fet arreu del món diuen que quan els parlants d'una llengua arriben al 30 per cent ja és quasi impossible remuntar-la. Aquella llengua serà coneguda, sí, però no usada. Mira el cas d'Irlanda...

—I per contra, hi ha molta gent que, quan els parlen de la desaparició del català, diuen: “No, home, de cap manera, 300 anys més!”

—Perdoni que li ho digui, però hi ha molta ignorància al voltant de la llengua. Tothom s'atreveix a parlar-ne. En canvi, hi ha poca gent que en sap. Si parlem de medicina, es deixa que en parlin els metges, els tècnics, els especialistes, els que n'han estudiat. Un metge pot detectar un càncer i pot decidir què ha de fer per tractar-se el seu cas. Si ha de fer radioteràpia o no, és una conclusió a què ha d'arribar un tècnic. Després si ho fa o no, si s'aplica la radioteràpia o en prescindeix, és voluntat del malalt, de la família o fins i tot de la societat. Però el que no pot ser és que n'opinen els que no són tècnics.

—Entre experts també hi ha discrepància. N'hi ha que opinen que un Estat català independent acabaria final-

ment amb la substitució i el retrocés de la llengua i n'hi ha que els rebaten i que pensen que no garantiria res.

—Tenen raó els segons. No garantiria res. Per exemple, mira't el cas d'Andorra. És un Estat català independent, o relativament Estat i relativament independent. D'acord. Ja ens entenem. L'única llengua oficial del país és el català, però para l'orella pel carrer. Hi ha una majoria de gent d'origen portuguès, d'origen castellà, i aquestes llengües s'hi han fet dominants. Com que els andorrans també coneixen el castellà i el francès, aquestes llengües tenen una força indubtable. La independència per ella mateixa no assegura res per al català. El que asseguraria la pervivència del català, en tot cas, és convertir-lo en una llengua necessària. Com arribar-hi és el que cal discutir amb calma i amb prudència.

—El Manifest ho insinua.

—El Manifest va al darrere d'una gran feina, d'un treball que hem anat fent alguna gent al llarg d'un any i mig a casa meva. Gent preocupada per tots aquestes temes. Professionalment, lingüistes. →

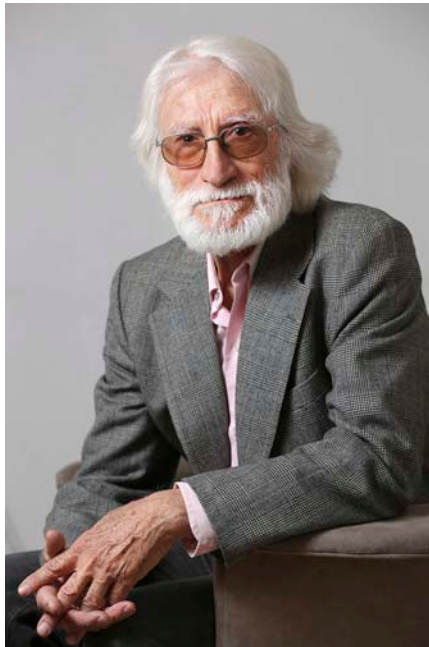
→ El manifest només és un manifest. Un crit d'alerta. Ara, si algú està interessat a saber què hi ha al darrere i a quines conclusions més detallades hem arribat, quin és el procés que veiem previsible si no canviem, tot això ho tenim escrit.

—**Hi ha una expressió que ha alçat una enorme polseguera: “colonització involuntària”. El diputat Lluís Rabell els ha tractat de “racistes” i “fonamentalistes”...**

—A veure, quan diem “colonització involuntària”, parlem en termes exclusivament lingüístics. No ens referim als colons que vénen al país. Senyors, és que estem parlant de llengua, nosaltres. No parlem d'economia, ni de societat, ni d'agricultura. Només parlem de llengua. I és evident que en un país a qui han prohibit la seva llengua i hi ha hagut tota una colla de decisions legals per intentar que fos eradicada, l'arribada d'una quantitat de persones que parlen justament la llengua que l'Estat vol que nosaltres parlem, aquesta gent involuntàriament -potser alguns ho feien voluntàriament, però deixem-ho estar-, gent que no sabien ni on anaven a viure, ni on anaven a parar... Això lingüísticament, només lingüísticament, no ens ha afavorit. Molta d'aquesta gent ara actualment són catalanistes, independentistes, el que vulguis, però van provocar majories lingüístiques en uns barris, aquells que es van anar creant, i tot això ha acovardit i ha acomplexat els catalanoparlants, que demanaven i demanen permís abans d'usar davant ells la pròpia llengua. S'ha creat aquesta situació involuntària. És l'Estat qui n'ha tingut la culpa, no la gent que ha vingut, ni la gent indígena lingüísticament, però això ha tingut unes conseqüències.

—**Després de quaranta anys de democràcia, el qui encara demana permís per parlar en català a Catalunya no ho fa per imposició legal...**

—Això ve de l'acovardiment i de l'acomplexament del franquisme. El catalanoparlant, davant una persona castellanoparlant, no se'n fia. Com ho



«Què pretenen els polítics regalant cooficialitats?»

rebrà l'altre? Es pensarà que sóc un mal educat, que no sóc prou solidari. I tot això, que és tan senzill, que s'arregla parlant català amb un somriure, genera un problema. El problema del catalanoparlant és la por. Creuen que, si parlen en català, no seran ben rebuts. I això és mentida. Totalment mentida.

—**Volia preguntar-li sobre un altre concepte: la “dialectització”. Més enllà de la incorporació de paraules, el castellà ha penetrat fortament en les estructures del català.**

—És que es va produint una hibridació de la llengua feble, sobretot en el cas de la gent més jove. En el lèxic es detecta de seguida, però l'estructura és molt més imperceptible. Ja és difícil de vegades la fonètica. La morfologia, la sintaxi s'estan alterant. Quantes vegades sentim “M'he caigut” enlloc de “He caigut”? Només

n'és un exemple. Les estructures del català s'assimilen cada vegada més a les del castellà.

—**Ha llegit l'editorial d'El País?**

—No.

—**És duríssim. Arriba a retraure'ls que vostès, volent fer-los un bé, estan “contra els catalans”.**

—Què vol dir anar “contra els catalans”? A quins catalans es refereix? A tots? Als que pensen com ells? Als que parlen català? Als que parlen castellà? Als que parlen català a casa, en la intimitat, i després parlen castellà al carrer? No sé exactament què volen dir. No l'he llegit. Si l'hagués llegit, en tindria més pistes. Ara, no crec que anem contra ningú si volem que la llengua natural del país, la que va nàixer aquí, la que fins fa poc era llengua habitual i comuna, continuï sent-ho. No crec que això sigui cap exageració ni cap radicalitat de res.

—**I el de La Vanguardia?**

—No. Tampoc.

—**Es diu “Un manifest lamentable”. Encara és més dur.**

—No entenc que et diguin de tot per defensar el català. Si haguéssim defensat el castellà, tothom ho hauria trobat normal. Quan intentes defensar el català, que és la llengua que recula i que desapareixerà d'aquí a poc si la cosa continua així, et diuen de tot.

—**El català desapareixerà d'ací a poc?**

—Què vol dir desaparició? Si ho entenem en el cas d'una llengua quan es fa innecessària, quan ja no cal usar-la, en realitat això ja està passant. A les grans àrees metropolitanes, ja no és usada per les generacions joves. Encara que hi hagi llocs on es mantingui i que tingui una literatura extraordinària, és una llengua que ja s'ha extingit. Que no té la utilitat social que tenia. Ja no és allò que identifica un poble. És una altra cosa. La desaparició pot ser lenta, però si no s'usa, si ja no es transmet de pares a fills, si realment no és el símbol ni la identitat d'un poble, doncs què vols que et digui. ●